

УДК 617.5-053.2/.5(09)(477.53)

КСЬОНЗ І.В.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава, Україна

ІСТОРІЯ ХІРУРГІЇ ДИТЯЧОГО ВІКУ НА ПОЛТАВЩИНІ

Резюме. Дитяча хірургія Полтавщини набула офіційного статусу 7 березня 1960 року, коли було відкрито дитяче хірургічне відділення на базі дитячої міської клінічної лікарні. Першими лікарями, які взяли на себе відповідальність за організацію роботи відділення, були П.М. Працюк — завідувач відділення, отоларинголог Н.Ф. Борзова, офтальмолог Ф.С. Мончик. Перша операція у відділенні виконана отоларингологом Н.Ф. Борзовою. У 1967 році було відкрито дитяче хірургічне відділення в м. Кременчук. Завідувачем був призначений О.Г. Баглаєнко. У 1975 році на базі дитячого хірургічного відділення м. Полтави розпочато викладання дитячої хірургії співробітниками курсу дитячої хірургії Полтавського медичного стоматологічного інституту. У 1992 році у м. Кременчуці проведена V науково-практична конференція дитячих хірургів України, присвячена пам'яті професора В.С. Топузова та 25-річчю дитячого хірургічного відділення м. Кременчука. За результатами роботи конференції видані тези «Избранные вопросы абдоминальной хирургии у детей». 23–24 березня 2006 року проведена Всеукраїнська хірургічна науково-практична та навчально-методична конференція з міжнародною участю «II Скліфосовські читання», присвячена 170-річчю з дня народження М.В. Скліфосовського. У рамках конференції в Полтаві проведено засідання секції дитячих хірургів, присвячене актуальним проблемам лікування патології селезінки у дітей, та пройшов пленум Асоціації дитячих хірургів. 7 червня 2014 року наказом ректора ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» створена кафедра дитячої хірургії з травматологією та ортопедією. Очолив кафедру д.м.н., доцент І.В. Ксьонз. Дитячій хірургії Полтавщини 55 років. Це солідний вік, і можна підбивати проміжні підсумки. Плине час. Лави дитячих хірургів Полтавщини поповнюють молоді, талановиті, прагнучі знань люди, які усвідомлюють, що найкращий спосіб зробити дітей хорошими — це зробити їх щасливими, а щасливі діти — це здорові діти! Хірурги Полтавщини знають: ставлення до дітей — міра духовної гідності людини.

Ключові слова: дитяча хірургія, Полтавська область.

Де згода в сімействі, де мир і тишина, щасливі там люди, блаженна сторона. Їх Бог благословляє, добро їм посилає і з ними він живе...

**Іван Котляревський,
п'єса «Наталка Полтавка»,
картина 2, ява 6**

Майже до кінця XIX ст. хірургічну допомогу надавали дітям у лікувальних закладах для дорослих або в соматичних дитячих відділеннях. Дітей оперували рідко. Виконувалися ті оперативні втручання, що вимагали мінімум часу. Значимою фігурою серед медиків цього часу є постать лікаря Полтавської губернської земської лікарні Михайла Петровича Коробкіна. У 1867 р. він закінчив Київський медичний університет Св. Воло-

димира і був залишений на кафедрі хірургії для підготовки професорського звання, бо добре навчався. Але він відмовився від наукової кар'єри й став працювати земським лікарем. 18.07.1879 р. М.П. Коробкін переведений на посаду ординатора Полтавської губернської земської лікарні, і тут у документах значиться, що «успішність та користь його служби в лікарні виявилась незвичайним приливом хірургічних хворих та успішністю проведення багатьох серйозних операцій». У лю-

Адреса для листування з автором:
Ксьонз Ігор Володимирович
E-mail: ivksenz@mail.ru

© Ксьонз І.В., 2015
© «Хірургія дитячого віку», 2015
© Заславський О.Ю., 2015

тому 1883 року М.П. Коробкіним у Полтаві, уперше в Росії, була проведена операція на легенях. Пацієнтом М.П. Коробкіна була 11-річна дівчинка, єдина донька полтавського тютюнового фабриканта Данила Оксюзова, Марина. Він був запрошений до хворої дівчинки, яку лікував Максим Петрович Цветков, за рекомендацією лікаря Устимовича. Спочатку була застуда, потім кашель, нежить. Лікування затягнулось на півтора місяці. Сучасник описує цю подію так: «...Оксюзов закрыл дверь на ключ и, взяв на руки дочь, сел так, как показал ему Коробкин, прижал левой рукой голову дочери к своей небритой щеке, а правой держал ее за руку, положив худенькую с синими ноготками ручку к себе на шею. Доктор Коробкин обмыл левую половину груди карболовой водой и быстрым движением проколол грудную клетку между ребрами. Из отверстия через вставленную металлическую трубочку потек гной... Хирург откачал одну большую стеклянную банку, потом другую... У девочки на виске стала биться жилка, медленно розоветь пальчики. Коробкин знал, что добился улучшения, убрал из левой половины грудной клетки более двух фунтов гноя, который не только поджимал легкое, но и настолько смещал сердце в правую сторону, что перегибались крупные сосуды и резко нарушалось кровообращение, а это одно в конечном счете могло привести к смерти. Но улучшение, которое наступило, не было еще выздоровлением. Когда откачивание подходило к концу, он увидел, как вместе с жидкостью стали появляться пузырьки воздуха. По всей видимости, первичным был не плеврит, а гнойник легкого, который разрушил бронх. На восьмой день после прокола состояние ухудшилось — была проведена торакотомия и удаление гноя с плевральной полости (Коробкин хорошо знал русскую медицинскую литературу, но не встречал в ней описаний подобных хирургических вмешательств, да и за границей легкое оперировали крайне редко). Полного выздоровления не было, хотя жизни уже не угрожала острая смертельная опасность. Тогда доктор в третий раз положил девочку на операционный стол. Он вновь вскрыл ей рану, стянутую швами, вытащил трубочку и, когда раздвинул края гнойника в легком, увидел, что там совершенно свободно лежит отмерший кусок легочной ткани вместе с мелкими бронхами. Он убрал его, вновь зашил рану и опять вставил серебряную трубочку». Так детально ми описали першу операцію на легенях у Росії тому, що вона була проведена в 11-річній дівчинки, і це приклад надання хірургічної допомоги дітям у Полтавській губернії кінця XIX століття.

В Україні дитячі хірургічні відділення з'явилися на початку XX ст., вперше — у Харкові. У м. Полтаві було організоване й почало функціонувати 7 березня 1960 року дитяче хірургічне відділення на базі дитячої міської лікарні. З цього часу й до 1967 року це було єдине спеціалізоване хірургічне відділення, де надавалась допомога дітям з хірургічною патологією, захворюваннями лор-органів та очей. Першим завідувачем був П.М. Працюк. В організації відділення активну участь взяли отоларинголог Н.Ф. Борзова, офтальмо-

лог Ф.С. Мончик. Перша операція у відділенні виконана отоларингологом Н.Ф. Борзовою 07.03.1960 р. з приводу хронічного тонзиліту. 10.03.1960 р. П.М. Працюк виконав апендектомію. 25.04.1960 р. офтальмолог Ф.С. Мончик виконав першу операцію на очах із приводу птозу повік. Через 3 місяці завідуючим дитячим хірургічним відділенням був призначений Ф.С. Попович. У кінці 1960 р. завідувачем відділення призначений Л.О. Таршис. Діапазон хірургічних втручань значно розширився, уперше були виконані операції з приводу вродженого пілоростенозу, крипторхізму. Уже перші операції позбавляли каліцтва маленьких пацієнтів і сприймалися як диво батьками. У травні 1964 р. відділення очолив дитячий хірург А.Г. Баглаєнко, який закінчив педіатричний факультет Харківського медичного інституту й добре знав анатомо-фізіологічні особливості дитини. Він з ентузіазмом пропагував досягнення й особливості хірургії дитячого віку серед педіатрів та хірургів загального профілю. З вересня 1964 р. дитячим хірургічним відділенням завідує В.С. Долгополов, який закінчив клінічну ординатуру із загальної хірургії й пройшов спеціалізацію з хірургії дитячого віку. У 1967 р. в обласній лікарні для дорослих паралельно відкрито обласне дитяче хірургічне відділення на 40 ліжок, яке очолила хірург вищої категорії, заслужений лікар УРСР О.П. Лінська. В 1973 р. два дитячих хірургічних відділення м. Полтави були об'єднані в одне — на 70 ліжок. О.П. Лінська пішла на заслужений відпочинок, а об'єднане відділення очолив В.С. Долгополов. Обсяг роботи відділення поступово розширювався, у 1960 р. у відділенні було 15,5 штатної одиниці, а в 1967 р. — 26,0. У 1960 р. ургентна допомога дітям надавалась лише 2 рази на тиждень і було виконано 132 операції, а в 1967 р. виконано 356 операцій.

Ургентна хірургічна допомога дітям міста Полтави надавалась щоденно з 8:00 до 14:00. У 1960 р. у дитячому хірургічному стаціонарі проліковано 568 дітей, у 1966 р. — 949. Робота хірургічного ліжка в 1960 р. — 268 днів, у 1966 р. — 358 днів. Знижувались терміни пере-

Зліва направо: дитячий уролог В.М. Мельник та завідувач дитячим хірургічним відділенням В.С. Долгополов, 1978 рік (фото з особистого архіву М.І. Гриценка)

бування хворого на ліжку. У 1960 р. діти з паховими грижами в середньому перебували на ліжку 14 днів, у 1968 р. — 9,8 дня. Зростала хірургічна активність: у 1960 р. — 50,4 %, у 1966 р. — 68,3 %. Підвищувалась кваліфікація хірургів. І.П. Мельник, Л.Л. Ситниченко пройшли спеціалізацію з дитячої хірургії, В.Б. Борвін — з урології, Л.М. Ситниченко підвищувала свій фаховий рівень з травматології та ортопедії дитячого віку. Розширювався діапазон хірургічних втручань. У 1967 р. був освоєний весь обсяг хірургічних втручань на шлунково-кишковому тракті (гастростомія, резекція товстої та тонкої кишки, операції при вроджених вадах розвитку, виконувались оперативні втручання на органах сечостатевої системи, ортопедичні операції).

У 1964 р. уперше в Полтавській області виконана консервативна дезінвагінація, у 1971 р. — операція за Дюамелем із приводу хвороби Гіршпрунга, у 1972 р. — перше хірургічне втручання при гіпоспадії. У 1973 р. з успіхом виконана операція в новонародженій дитині з вродженою атрезією стравоходу (хірург В.В. Волченко). На сьогодні це доросла жінка, мати двох здорових дітей. Виконання великих за обсягом хірургічних втручань стало можливим тільки після широкого впровадження загального знеболювання: якщо в 1960 р. тільки окремі операції виконувались під загальним знеболюванням, то в 1966 р. під ефірно-кисневим наркозом виконано 57,2 % операцій. На сьогодні майже 100 % хірургічних втручань виконуються під наркозом. З 1989 року в поліклінічному відділенні ДМКЛ м. Полтави запроваджений метод надання хірургічної допомоги дітям міста Полтави за принципом «стаціонар одного дня» (хірург вищої категорії В.Г. Фомін).

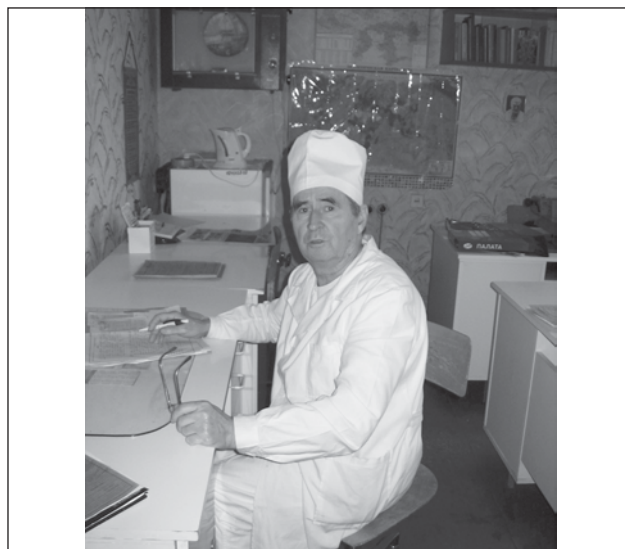
Сьогодні хірургічне відділення ДМКЛ м. Полтави на 50 ліжок надає висококваліфіковану медичну допомогу дітям Полтавської області. Із них урологічних ліжок — 9; опікових — 5; щелепно-лицевих — 6; нейрохірургічних — 5; для новонароджених — 5; гнійно-септичних — 10; загальнохірургічних — 10. З грудня 2000 року завідувачим хірургічним відділенням ДМКЛ

м. Полтави, обласним дитячим хірургом ГУОЗ Полтавської обласної держадміністрації працює Микола Іванович Гриценко. За 40 років роботи він став фахівцем високої кваліфікації, запровадив у відділенні ряд нових методів діагностики й лікування. Автор 116 наукових праць, понад 30 винаходів і 35 раціоналізаторських пропозицій. Абсолютний переможець відкритого конкурсу Полтавського регіону «Винахідництво-2006» у номінації «Кращий винахід року», переможець конкурсу «Винахідництво-2008» у номінації «Кращий винахід у галузі медицини та фармакології», лауреат обласної премії імені М.В. Скліфосовського. Указом президента в вересні 2012 р. М.І. Гриценку присвоєно почесне звання «Заслужений лікар України».

На сьогодні на Полтавщині працюють 2 хірургічних відділення, що мають 75 ліжок (50 у м. Полтаві і 25 у м. Кременчуці). У Полтавській області працюють 28 дитячих хірургів. За кваліфікаційними категоріями: вища — 12; перша — 13; друга — 2; сертифікат — 1 (через недостатній стаж роботи). З 1971 р. у Полтавському медичному стоматологічному інституті (з 1994 року — Українській медичній стоматологічній академії) був відкритий лікувальний (нині медичний) факультет. А з 1 вересня 1975 р. на п'ятому курсі цього факультету почалося викладання дитячої хірургії. На базі відділення працює кафедра дитячої хірургії з травматологією та ортопедією (завідувач — д.м.н., доц. І.В. Ксьонз) та кафедра дитячої хірургії з щелепно-лицевої хірургії дитячого віку (завідувач — д.м.н., проф. П.І. Ткаченко). Першим завідувачем курсу дитячої хірургії був доктор медичних наук, доцент В.У. Фетисов, який працював до лютого 1976 р. З лютого по серпень 1976 р. завідував курсом к.м.н., асистент Г.І. Діхтенко, а після нього до 1990 р. — к.м.н., доцент С.М. Аніщенко. Із 1976 р. на курсі почав працювати дитячий хірург І.П. Мельник, з 1978 р. він став асистентом і в 1980 р. закінчив аспі-

Обласна конференція дитячих хірургів (1978 рік). Зліва направо: доповідач — В.С. Долгополов, професор В.С. Топузов, головний хірург області В.Д. Карнаух (фото з особистого архіву Ю.М. Попенка)

Завідувач відділення дитячої хірургії ДМКЛ м. Полтави, обласний позаштатний дитячий хірург (1967–2000) В.С. Долгополов (фото з особистого архіву М.І. Гриценка)

Завідувач відділенням дитячої хірургії ДМКЛ м. Полтави, обласний позаштатний дитячий хірург (2000), заслужений лікар України М.І. Гриценко (фото з особистого архіву І.В. Ксьонза)

рантуру при Полтавському медичному стоматологічному інституті.

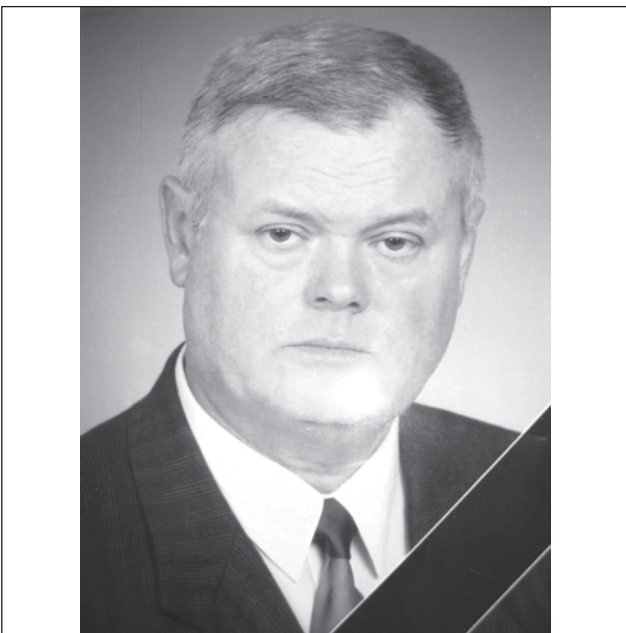
На базі клініки дитячої хірургії він підготував і в 1982 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Проточная санация очагов гнойной инфекции в комплексном лечении хронического остеомиелита у детей». У цей же період на курсі починає налагоджу-

Завідувач курсу дитячої хірургії Полтавського медичного стоматологічного інституту (1976–1990), к.м.н., доцент С.М. Аніщенко (фото з особистого архіву М.І. Гриценка)

ватися навчально-методична й наукова робота, складені методичні розробки для студентів і викладачів, виготовлені допоміжні засоби навчання (таблиці, слайди, рентгенограми, навчальні фільми).

У клініці дитячої хірургії розширюється діапазон оперативних втручань на жовчних шляхах, при вродженій атрезії стравоходу, вадах розвитку сечовивідної й статевій системи, впроваджена перидуральна анестезія. З 1982 по 1985 р. на курсі працювала асистентом к.м.н. Л.В. Гаричева, яка також підготувала кандидатську дисертацію на базі клініки дитячої хірургії з лікування гематогенного остеомиєліту в дітей.

Завідувач курсу дитячої хірургії ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» (1991–2004), к.м.н., доцент В.Ф. Шиш (фото з особистого архіву М.І. Гриценка)

Учасники II Скліфосовських читань, секції дитячих хірургів покладають квіти на могилу М.В. Скліфосовського, м. Полтава, 2006 рік (фото з особистого архіву І.В. Ксьонза)

Учасники II Скліфосовських читань, секції дитячих хірургів, м. Полтава, 2006 рік (фото з особистого архіву І.В. Ксьонза)

З 1991 р. посаду завідувача курсу займає к.м.н. доцент В.Ф. Шиш. У цьому ж році почали проводити практичні заняття із студентами (почасово) лікарі-хірурги ДМКЛ М.І. Гриценко, О.В. Овчар, Ю.М. Нор, А.В. Шаткун. З 1994 р. асистентом курсу працює к.м.н. Г.Г. Шиш, з 2003 р. — Є.М. Гриценко, а з 2010 р. — О.М. Волошин та Д.В. Хмілевський.

З 15 листопада 2004 року завідує курсом кандидат медичних наук, доцент Ігор Володимирович Ксьонз. Він лауреат першої премії обласної ради ім. М.В. Скліфосовського. Неодноразово нагороджений Почесною грамотою Міністерства охорони здоров'я України «За вагомий особистий внесок у розвиток охорони здоров'я та високий професіоналізм».

Лауреати першої премії ім. М.В. Скліфосовського. Зліва направо: завідувач відділенням дитячої хірургії ДМКЛ м. Полтави, обласний позаштатний дитячий хірург М.І. Гриценко; обласний хірург Департаменту охорони здоров'я Полтавської облдержадміністрації, к.м.н., доцент М.В. Дубинський; завідувач курсу дитячої хірургії ВДНЗУ «УМСА», к.м.н., доцент І.В. Ксьонз, 2010 рік (фото з особистого архіву І.В. Ксьонза)

23–24 березня 2006 року проведена Всеукраїнська хірургічна науково-практична та навчально-методична конференція з міжнародною участю «II Скліфосовські читання», присвячена 170-річчю з дня народження М.В. Скліфосовського. У рамках конференції в Полтаві проведено засідання секції дитячих хірургів, присвячене актуальним проблемам лікування патології селезінки в дітей, та пройшов пленум Асоціації дитячих хірургів України, що затвердив новий статут асоціації.

7 червня 2014 року наказом ректора ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» створена кафедра дитячої хірургії з травматологією та ортопедією. Очолив кафедру І.В. Ксьонз, який в жовтні 2014 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за темою «Хірургічне лікування захворювань та ушкоджень селезінки в дітей».

Співробітники кафедри постійно беруть участь у роботі з'їздів, конференцій, симпозіумів. За останні 5 років співробітниками кафедри опубліковано понад 100 робіт з різних питань дитячої хірургії, отримано 20 деклараційних патентів України на винаходи та корисні моделі. Високий професіоналізм проявили в лікуванні дітей лікарі-ендоскопісти О.В. Воронянський, Д.Д. Белоус, нейрохірург С.С. Аніщенко, щелепно-лицевий хірург В.В. Микитенко.

Паралельно розвивалась дитяча хірургія Кременчуччини. У 1967 р. в м. Кременчук відкрито дитяче хірургічне відділення на 40 ліжок. Завідувачем відділення призначено дитячого хірурга вищої категорії О.Г. Баглаєнко. Відданий своїй справі, маючий великий запас медичних знань взагалі та хірургічних зокрема, О.Г. Баглаєнко протягом багатьох років рухав зі своїми колегами локомотив дитячої хірургії на Кременчуччині. Завдяки цьому дитяча хірургія Кременчука заслужила визнання та повагу серед широкого кола хірургів України та ближнього зарубіжжя. Згодом відділення було розширене до 60 ліжок.

Олександр Григорович Баглаєнко — активний учасник Наукового хірургічного товариства м. Кременчука.

Завідувач відділення дитячої хірургії м. Кременчука (1967–2005) О.Г. Баглаєнко (фото з особистого архіву Ю.М. Попенка)

У 1963 р. він секретар хірургічного товариства, а з 1982 по 2005 рік — його голова. За його ініціативи делегації хірургів Кременчука були учасниками багатьох хірургічних конференцій та з'їздів УРСР та СРСР. Колектив дитячих хірургів під керівництвом О.Г. Баглаєнка постійно знаходився на передових позиціях з впровадження нових методик лікування, винахідництва та наукової роботи. На цей період припадає безліч регіональних семінарів, конференцій, які проводились на базі хірургічного відділення дитячої міської лікарні м. Кременчука за участю кафедри дитячої хірургії Харківського медичного інституту. З моменту відкриття дитячого хірургічного відділення зростає кількість дитячих хірургів: від одного — О.Г. Баглаєнка (1968–1969 р.), двох — Р.Г. Айхольц (1970), трьох — В.Т. Саховський (1971) — до численного колективу, у якому працювали та працюють Ю.М. Попенко, А.Є. Ломака, О.О. Кушнір, В.Г. Матвієнко, А.О. Бідненко, О.В. Морозова, В.Д. Мухортов, М.М. Медяник, Н.В. Тищенко, О.В. Жайворонок, О.В. Балюк, В.Є. Лускалов, Л.І. Титаренко, С.В. Горбаченко, В.Д. Долот, О.В. Пусан, А.В. Степанов, В.Г. Луцький, В.В. Колесніков, О.А. Чирва, К.Г. Кліпач. Хірургічне відділення Кременчуцької міської дитячої лікарні набуває статусу міжрайонного та надає спеціалізовану хірургічну допомогу дітям м. Кременчука, м. Комсомольська, Кременчуцького, Козельщанського, Глобинського районів.

У 1986 році вперше в Україні запроваджений (Ю.М. Попенко) новий метод надання хірургічної допомоги дітям за принципом «стаціонар одного дня» за досвідом роботи першого в державі («Медицинская газета» від 12 квітня 1985 р.) поліклінічного хірургічного відділення дитячого віку при кафедрі дитячої хірургії 2-го Московського медичного інституту ім. М.І. Пирогова. Постійне впровадження в практику нових методів діагностики та лікування — запорука досягнення високих показників у лікуванні дітей. Для дитячої хірургічної служби області ця сфера діяльності завжди пріоритетна. За час її існування впроваджено понад 70 методів діагностики та лікування. Частина із них на сьогодні має вже історичний інтерес. А такі, як використання спеціальних фігурних дренажів для дренивання грудної порожнини при бронхіальній деструкції легенів, внутрішньоорганний електрофорез при запальних захворюваннях, модифіковані методи дренивання при остеомієліті тощо, широко використовуються й удосконалюються. Колективу дитячих хірургів належить понад 50 раціоналізаторських пропозицій, є патент на винахід (Ю.М. Попенко, 1993) «Спосіб лікування внутрішньочеревних зрощень» з використанням магнітозалежного інтестинального тубажного зонда. Свої досягнення в запровадженні нових методик дитячі хірурги Полтавщини висвітлюють на конференціях, з'їздах, у спеціалізованих виданнях. На XVI з'їзді (Одеса, 1988 р.) О.Г. Баглаєнка і Ю.М. Попенко доповіли про свій досвід впровадження організаційної форми «стаціонар одного дня» («Хірургічний стаціонар одного дня — нова форма надання медичної допомоги дітям»). Результати цих нововведень одержали підтримку й ре-

К.м.н. Ю.М. Попенко (фото з особистого архіву Ю.М. Попенка)

комендації для широкого впровадження в резолюціях цього з'їзду. Потяг до знань і самовдосконалення — характерна риса кременчуцьких дитячих хірургів, а тому частина з них закінчують клінічну ординатуру на кафедрах дитячої хірургії Харківського та Київського медичних інститутів: Ю.М. Попенко (1979–1981), О.О. Кушнір (1982–1984 рр.), О.В. Пусан (1982–1984), В.В. Колесніков (2003–2005). Ю.М. Попенко, перший заочний аспірант кафедри дитячої хірургії Харківського медичного інституту (1981–1985 рр.), закінчує навчання написанням та успішним захистом (1987) кандидатської дисертації на тему «Модифицированные методы резекции терминальных отделов толстой кишки при мегаколоне у детей».

У 1987 році дитячому хірургу Ю.М. Попенку — першому лікарю-практику в місті Кременчуці присвоєно науковий ступінь кандидата медичних наук. За ініціативою Ю.М. Попенка та О.Г. Баглаєнка та за активної участі колективу дитячих хірургів у жовтні 1992 року проводиться V науково-практична конференція дитячих хірургів України, присвячена пам'яті професора В.С. Топузова та 25-річчю дитячого хірургічного відділення м. Кременчука. Редакційною колегією в складі професора Д.Ю. Кривчені (голова), професора Ю.П. Кукурузи, доцента В.Б. Давиденка, к.м.н. Ю.М. Попенка, к.м.н. О.М. Горбатюк підготовлені до друку та видані тези матеріалів V науково-практичної конференції дитячих хірургів України «Избранные вопросы абдоминальной хирургии у детей», м. Кременчук, 8–9 жовтня 1992 р.

На конференції представники майже всіх регіонів України ділились досвідом лікування абдоминальної патології в дітей. Особлива увага приділялась наданню хірургічної допомоги дітям в умовах міжрайонних відділень та обласних центрів дитячої хірургії.

О.Г. Баглаєнка та Ю.М. Попенко — учасники європейських хірургічних конгресів (Берлін, Барсело-

У конференція дитячих хірургів України. Кременчук, 1992 рік (фото з особистого архіву Ю.М. Попенка)

на, Тенеріфе, Рим, Афіни, Будапешт, Ейлат), у матеріалах яких відображений досвід роботи кременчуцьких дитячих хірургів.

У 2005 році завідуючим хірургічним відділенням Кременчуцької міської дитячої лікарні призначений С.В. Горбаченко.

На жаль, не обійшлося без втрат. Пішли з життя Олександра Петрівна Лінська, заслужений лікар України, яка завідувала дитячим хірургічним відділенням в обласній лікарні для дорослих, Олена Дем'янівна Ковальова, яка теж стояла біля витоків дитячої хірургії. Молодими померли Олександр Миронович Гутман та Всеволод Всеволодович Токар. Немає з нами завідувачів курсов хірургії дитячого віку, талановитих хірургів Сергія Мусійовича Аніщенко та Віталія Федоровича Шиша. Життєвий шлях Олександра Григоровича Баглаєнка обірвався 3 жовтня 2005 року. За поданням адміністрації дитячої лікарні м. Кременчука (головний лікар к.м.н. Ю.М. Попенко) у 2011 році на головному корпусі Кременчуцької дитячої міської лікарні в знак вшанування пам'яті знаного лікаря, організатора дитячої хірургічної служби була відкрита меморіальна дошка.

На заслуженому відпочинку перебувають доцент, к.м.н. І.П. Мельник та дитячий хірург В.Б. Борвін, асистент, к.м.н. Г.Г. Шиш та завідуючий відділенням ДМКЛ м. Полтави Г.Г. Долгополов.

Незважаючи на фінансові негаразди, складність реорганізаційних перспектив, дитячі хірурги Полтавщини з високою відповідальністю прагнуть до виконання своїх професійних обов'язків із надання високоякісної медичної допомоги нашому майбутньому — дітям.

Плине час. Лави дитячих хірургів Полтавщини поповнюються молоді, талановиті, прагнучі знань люди, які усвідомлюють, що найкращий спосіб зроби дітей хорошими — це зробити їх щасливими,

С.В. Горбаченко, завідувач відділення дитячої хірургії м. Кременчука з 2005 року (фото з особистого архіву Ю.М. Попенка)

а щасливі діти — це здорові діти! Хірурги Полтавщини знають: ставлення до дітей — міра духовної гідності людини.

Список літератури

1. Полтавщина: енциклопедичний довідник / За ред. А.В. Кудрицького; редколегія: А.В. Кудрицький (відп. ред.), І.Л. Бутич, В.Н. Жук [та ін.]. — К.: Укр. енциклопедія, 1992. — 1022 с.
2. Ценципер М. Человек будет жить / М. Ценципер. — М.: Мол. гвардия, 1958. — 495 с.

Отримано 29.07.15 ■

Ксенз І.В.

Высшее государственное учебное заведение Украины «Украинская медицинская стоматологическая академия», г. Полтава, Украина

ИСТОРИЯ ХИРУРГИИ ДЕТСКОГО ВОЗРАСТА НА ПОЛТАВЩИНЕ

Резюме. Детская хирургия на Полтавщине обрела официальный статус 7 марта 1960 года, когда было открыто детское хирургическое отделение на базе детской городской больницы. Первыми врачами, которые взяли на себя ответственность за организацию работы отделения, были П.М. Працюк — заведующий отделением, отоларинголог Н.Ф. Борзова, офтальмолог Ф.С. Мончик. Первая операция в отделении проведена отоларингологом Н.Ф. Борзовой. В 1967 году было открыто детское хирургическое отделение в г. Кременчуге, заведующим был назначен А.Г. Баглаенко. В 1975 году на базе детского хирургического отделения г. Полтавы начато преподавание детской хирургии сотрудниками курса детской хирургии Полтавского медицинского стоматологического института. В 1992 году в Кременчуге проведена V научно-практическая конференция детских хирургов Украины, посвященная памяти профессора В.С. Топузова и 25-летию детского хирургического отделения г. Кременчуга. По результатам конференции были изданы тезисы «Избранные вопросы абдоминальной хирургии у детей». 23–24 марта 2006 года проведена общеукраинская научно-практиче-

ская и учебно-методическая конференция с международным участием «II Склифосовские чтения», посвященная 170-летию со дня рождения Н.В. Склифосовского. В рамках конференции в Полтаве проведено заседание секции детских хирургов, посвященное актуальным проблемам лечения патологии селезенки у детей, а также прошел пленум Ассоциации детских хирургов Украины, который утвердил новый устав Ассоциации. 7 июня 2014 года приказом ректора ВГУЗУ «Украинская медицинская стоматологическая академия» образована кафедра детской хирургии с травматологией и ортопедией. Возглавил кафедру д.м.н., доцент И.В. Ксенз. Детской хирургии Полтавщины 55 лет. Это солидный возраст, и можно подводить промежуточные итоги. Идет время. Ряды детских хирургов пополняют молодые, талантливые, жаждущие знаний люди, которые осознают, что наилучший способ сделать детей хорошими — это сделать их счастливыми, а счастливые дети — это здоровые дети! Хирурги Полтавщины знают: отношение к детям — мера духовного достоинства человека.

Ключевые слова: детская хирургия, Полтавская область.

Ksionz I.V.

High State Educational Institution in Ukraine «Ukrainian Medical Stomatological Academy», Poltava, Ukraine

HISTORY OF PEDIATRIC SURGERY IN POLTAVA REGION

Summary. The pediatric surgery in Poltava region acquired official status in March, 7th in 1960, when children's surgical unit was opened on the basis of the children's city hospital. The first doctors who took the responsibility for the organization of the offices were Pratsyuk P.M. — head of the unit, otolaryngologist Borzova N.F., ophthalmologist Monchik F.S. The first operation in the unit was carried out by the otolaryngologist Bolzova N.F. In 1967 children's surgical unit was opened in Kremenchug. Baglaenko A.G. headed it. In 1975, based on the children's surgical unit the course of pediatric surgery was started by the staff of Poltava Medical Dental Institute. In 1992 in Kremenchug there was run V Scientific Conference of Pediatric Surgeons of Ukraine, dedicated in the memory of professor V.S. Topuzov and the 25th anniversary of the children's surgery unit in Kremenchug. Following the conference abstracts were published «Selected questions of abdominal surgery in children». In March, 23–24 in 2006 year were held Ukrainian scientific and training and educational conference with international participation «Sklyfosov-

skyi Scientific Conference II part» dedicated to the 170th anniversary of the birth of N.V. Sklyfosovskiy. At the conference in Poltava, there were held a meeting of pediatric surgeons section devoted to current problems of surgical treatment of splenopathy in children and plenum of the Association of Pediatric Surgeons of Ukraine. On the 7th of June, 2014, by the order of the rector of HSEI «Ukrainian Medical Stomatological Academy» Department of Pediatric Surgery with traumatology and orthopedics was organized. The Ksionz I.V., MD, associate professor, headed this department. The pediatric surgery in Poltava region is 55 years old. It's considerable age and there could be summed the results. The time is passing down. Young, talented, aspiring to the knowledge people are joining the ranks of pediatric surgeons. They know that the best way to make children good is to make them happy, and happy children are healthy children! The surgeons of Poltava believe that attitude towards children is a measure of spiritual dignity.

Key words: pediatric surgery, Poltava region.